

Na drugi strani je velesrečna misel, da pogine Bojan prav po tisti demonski sili, katera mu je izneverila tudi ljubico: pohlep po blešču in bogastvu. Vendar je bistvena razlika v tem, da nam ostane Bojan ljub in drag tudi potem, ko slep in gluhi drevi za zablodi, ker je prvotni njegov namen bil plemeniti. To je tudi osnovna ideja vse pravljičice o Zlatorogu in ob tej je razvil Aškerc po svojem demonskem Zelenem lovcu svoje filozofske misli o življenju in ljubezni, o človeških strasteh in večno stalnih zakonih v vesoljstvu. Kar je pristno človeškega v našem epu, to je večinoma zelo psihologično izvedeno; prizor med Bojanom in materjo je prizrčen, nastop med Vido in Pietrom briljanten, da res ni gola fraza, kar trdi Vida o Lahovem govorjenju, češ, da je vse z očmi videla, kar ji je pripovedoval. Ditiramsko vznesen pa je slavospev, ki ga govori „Zeleni lovec“ v peti podobi velikemu dnevnemu bogu — solncu, dasi ni vseskozi prozoren. Zaključek dejanja moram imenovati srečnejši in naravnejši, nego je pri Baumbachu, kajti že od početka vemo, da Lah slepi priprosto slovensko dekle s svetlimi rečmi, ki imajo vselej največji vpliv na naivnost in nevednost. — Kar se tiče zunanje ureditve, treba pripomniti, da si je Aškerc izbral dramatično obliko; že zdavnaj sem opazil, da so njegove balade in romance tedaj najživejše in najplastičnejše, kadar vpleta v dejanje tudi direktni govor. Tu se vrši dejanje vseskozi pred našimi očmi, in sicer je razdelil snov v šest podob. Lahko tudi opazimo, da je v ureditvi nekaj podobnega kakor pri petdejanski žaloigri ali drami; šesta podoba bi bila potem nekak epilog. Na ta način je dal iz rok pesnik sredstvo, s katerim bi bil morda jako vplival na poslušalca, to je risanje same divje, gorske krasote, katero sredstvo je vprav Baumbach izdatno porabil, dasi bolj v mirnem, idilnem okviru. Kljub temu pri Arškercu ne pogrešamo te, za našo pravljičico neobhodno potrebne strani, samo da govore o čarobah in lepotah, pa tudi divjosti in strašnosti alpskega sveta delujoče osebe, namreč Bojan in Zeleni lovec. Prav radi tega pa je ta risba veličastnejša in mogočnejša, primerna široki in globoki osnovi, na kateri je zgradil pesnik to svoje novo in znamenito delo. Primeren tej demonski čarobi, temu gigantskemu svetu in pretresljivi tragiki življenja je tudi jezik, ki se kakor sam po sebi prilega snovi, ki postaja mehkejši v prosečnih materinih ustih, ki je omamljiv, kadar slepar zapeljuje deklico, ki z gromom v zastavo grmi v demonovih ustih in slovesno doni, ko je prisiljeno bitje sovraštva in negacije moliti vir pozitivnosti. In če bi kdo vprašal, da li je Aškerc s svojim umotvorom prekosil Baumbacha, odgovoril bi mu, da se imenovani deli lahko ne dasta primerjati.

Dr. Iv. Merhar.

„Slovenski Sokol“, tako se imenuje nov list slovenski, katerega prva številka je izšla dne 25. januarja t. l. List bode izhajal 25. dan vsakega meseca. Cena za vse leto 2 K 50 h, posamezna številka 24 h. Uredništvo: Ljubljana, Sv. Petra cesta 38, I., upravništvo: Ljubljana, Rimska cesta 9, III. Izdajatelj, zalagatelj, lastnik in odgovorni urednik: dr. Viktor Murnik. Listu želimo mnogo naročnikov!

„Slovenska Šolska Matica“ je izdala za leto 1903 sledeče knjige: 1. Pedagoški Letopis, III. zvezek, uredila H. Schreiner in V. Bežek. 2. Učne slike k ljudskošolskim berilom. Drugi del, I. snopič. Uredila H. Schreiner in dr. J. Bezjak. 3. Realna knjižnica, I. del, tretji snopič. Spisuje profesor J. Apih. 4. Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovnih procesov učenja. Spisal H. Schreiner.

O vseh teh knjigah prinesemo natančnejše ocene pozneje.

Stenografični zapisnik II. shoda slov. odvetnikov, ki se je vršil dne 25. oktobra 1903 v mestni posvetovalnici stolnega mesta Ljubljane. S tremi prilogami.

Tiskarna Dragotin Hribar, Ljubljana. Ta knjiga obsega del zgodovine našega narodnega trpljenja, in nikdo, ki čuti za narod, se ne bo ozrl vanjo, da bi rru ne zakrvavelo src. To je odlomek one velike drame, ki se odigrava na slovenskih tleh od Karla Velikega pa do današnjega dne in ki pomeni obupen boj slabjšega proti močnejšemu. Mi želimo samo, da bi naši odvetniki ne odienjali v boju, ki so ga začeli, da bi še nadalje zvesto pazili na to, da se odpravijo kričeče krivice, ki jih trpe naši koroški bratje v vsakem pogledu, še nadalje nastopali z onim pogumom, ki so ga pokazali to pot, kadar treba zavrniti počlepni napad na naravne pravice našega naroda. Koroška dežela je zlasti v slovenskem delu tako krasna, da bi morali napeš vse sile, da zajezimo ondi bolj in bolj napredujoče raznarodovanje. Če kje, je ondi res škoda vsake pesti prsti! A da se najhèe, le dobrih stotisoč duš broječi narod ne more uspešno braniti milijonom, ki pritiskajo nanj, je jasno, in zato jim moramo pomagati mi drugi, zato je tudi popolnoma umestno, da so se dvignili odvetniki vseh slovenskih pokrajin, ko je šlo za to, da se odvrne eden najfrivolnejših, eden najostudnejših napadov, ki jih pozna žalostnin momentov itak prebogati boj koroških Slovencev zoper nenasitno Germanstvo!

Slovensko-amerikanski Koledar za prestopno leto 1904. Izdalo in založilo uredništvo „Glasa Naroda“, X. letnik. New York. Cena 25 centov. Ta našim v Ameriki živečim vojakom namenjeni koledar spominja nekoliko na koledar družbe sv. Mohorja, samo da je manjši po obliki in obsegu. Razen navadnega, v koledar spadajočega gradiva se nahaja v njem mnogo zabavne in ukovite, resne in humoristične, deloma izvirne, deloma prevedene tvarine. Koledar je bogato ilustrovan.

Spisi Krištofa Šmida, poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. XIII. zvezek. „Sveti večer.“ Novo mesto. Tisk in založba J. Krajca nasl. 1903. Cena 7.

Lopudska sirotica, tragoman Petra Preradovića, dopjeval Stjerko Ilijić. Cena 60 h. Donja Tuzla. Tisk I. Schürmachers. 1903. O tej knjigi izpregovorimo prilično kaj več.

Literatura česká devatenáctého století. Del 1. Od Dobrovskega do Jungmanove pesniške šole. Del 2. Od Poláka do Erben. Napisali: Hanuš, Jakubec, Machal, Kamper, Niederle, Vlček. — Dve leti že izhaja to znamenito skupno delo najboljših českih literarnih zgodovinarjev v manjših sešitkih. Ravnokar je izšel konec drugega dela. Vsaka njegova stran nam spričuje o obsežnem znanju in razumevanju tvarine. Avtorji izkušajo prodreti pijonarjem české književnosti do dna duše, in priznati se mora, da z uspehom. Sčkajo nam z živimi barvami njih značaje in življenje, zasledujeje smeri idej, ki so vplivale nanje, in zraven podajajo kritičen pregled njih delovanja.

Drugi del opisuje dobo, ki bi jo mogli nazivati začetek klasične književnosti české. Na vseh toriščih se začenja živa in boljše gibanje, število talentov raste. V pesništvu prva doba ni imela večjih daškov, v drugi dobi stopajo na pozorišče večji talenti, katerih dela vplivajo na ves slovanski svet; to so zlasti Kollár, Čtákovský in Erben. Tudi v dramatični poeziji se javlja napredek, a znatno manjši; najboljša na tem polju sta Klicpera in Tyl. V zgodovini literature in zgodovine slovanske stopata po poti Dobrovskega in Jungmanca Šafařík in Paľacký. Glavno težišče književnosti v tej dobi je še vedno narodnostna in vseslovanska ideja, katere smer je okreplil poleg Maake, Lindé in Jungmanca zlasti Kollár s svojimi pesnitmi.

Literatura česká XIX. stoletja je res verna slika silnega dela mož, ki so se po težkih bojih kljub neprijaznim političnim odnošajem dvignili na to stopajo, ki